

Utbildningsinspektion i Örbyskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Örbyskolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	5
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt skolan den 14 och 15 september år 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)). Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholm och från Örbyskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I skolan intervjuades elever, lärare, skolledning och elevvårdande personal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurs 1–6, samt verksamheten i förskoleklasserna. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Örbyskolan

Örbyskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	67
Grundskola	373

I Örbyskolan som ligger i Vantörs stadsdel finns elever i förskoleklass och i grundskolans årskurser 1–6. Cirka sjuttio personer arbetar i skolan. Till skolan hör även fritidshem och en så kallad fritidsklubb. Stockholms stads ansvarstagande för fritidshem- och klubb behandlas i den övergripande kommunrapporten.

Verksamheten bedrivs i nio fastigheter. Skolans första byggnad uppfördes redan år 1903 och skolmiljön är kulturminnesmärkt. Skolan renoverades år 1993 och därefter har nya hus tillkommit.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Örbyskolan i många avseenden håller god kvalitet. Sammanställningar av resultat på nationella ämnesprov i årskurs fem, antyder att eleverna ges goda kunskaper. Inspektörerna bedömer vidare att skolan bedriver ett gott värdegrundsarbete, vilket också ger goda resultat i form av elevers attityder, samt trivsel och trygghet i skolan.

Skolan behöver bland annat förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen och deras möjligheter till inflytande. Vidare bör skolans arbete med att anpassa undervisningen till den enskilde eleven förbättras, framför allt i arbetet med att ge särskilt stöd.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brist snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan upprättar inte individuella utvecklingsplaner för alla elever (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör förbättra arbetet med att tydliggöra utbildningsmålen för eleverna.
- Eleverna bör ges mer inflytande över verksamheten i stort.

- Skolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande.
- Skolans arbete med att anpassa undervisningen till enskilda elevers behov bör förbättras.
- Rektorsansvaret för de elever som tillhör Örbyskolan, men som för närvarande fullgör sin skolgång i andra skolor bör förtydligas.
- Skolan bör förvissa sig om att alla elever som behöver studiehandledning på modersmålet också får detta.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

Förskoleklasserna i Örbyskolan arbetar bland annat för att stärka barnens språkliga medvetenhet och lära dem grundläggande matematiska begrepp. Leken är enligt personalen ett viktigt inslag i verksamheten. Enligt skollagen skall utbildningen i förskoleklassen ligga till grund för fortsatt skolgång och inspektörerna bedömer att barnen i förskoleklassen ges förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst skall uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. I Örbyskolan finns ingen samlad bild över huruvida eleverna i årskurs fem når dessa mål eller ej. För ämnena svenska, matematik och engelska, redovisas emellertid skolornas måluppfyllelse i form av resultat från de nationella ämnesproven i årskurs fem.

I nedanstående tabell redovisas resultaten för 2004-2006. Uppgifterna har lämnats av skolan.

Tabell. Nationella ämnesprov för åk 5 i Örbyskolan. Tabellen anger andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i proven.

	År 2004	År 2005	År 2006
Svenska	98	88	99
Engelska	98	92	100
Matematik	99	91	96

Ur tabellen framgår att måluppfyllelsen vad gäller de nationella ämnesproven vanligtvis är hög. År 2005 skedde dock en försämring i samtliga ämnen i förhållande till året innan och året efter.

Resultaten från de nationella ämnesproven följs upp av lärare och specialpedagog och åtgärdsprogram upprättas för de elever som inte nått målen enligt dessa prov. Klasskonferenser där lärare i alla ämnen deltar hålls regelmässigt och vid dessa bestäms åtgärder för att elever skall uppnå målen. Som tidigare nämnts sker dock inte någon samlad uppföljning av elevernas kunskaper vad gäller kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5 i alla ämnen. Sålunda finns heller ingen samlad bild av elevernas måluppfyllelse i skolan, liksom att sådana resultat ej används i skolans kvalitetsarbete.

Inspektionen visar även att Örbyskolan ej heller gör regelmässiga uppföljningar och analyser av resultat, exempelvis kring eventuella skillnader i kunskapsresultaten mellan pojkar och flickor. Även när det gäller de elever i grundskolans lägsta årskurser saknar inspektörerna en samlad bild av elevernas kunskapsutveckling. Lärarna bedöms av inspektörerna ha en god uppfattning om dessa elevers kunskaper, men på skolenivå finns ingen redovisning av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen. Inspektörerna bedömer sammantaget att skolan måste förbättra sin systematiska uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen.

För att eleverna, enligt läroplanens intentioner, skall kunna ta ansvar för sin egen utbildning, krävs också att skolan klargör vilka mål utbildningen har. I vissa klasser i Örbyskolan talas om utbildningsmål på lektionerna och elever upplyses om uppnåendemål för årskurs 5. Dock förekommer generellt alltför sällan att elever som ett naturligt inslag i undervisningen arbetar mot i förväg uppställda mål med anknytning till kursplanerna och tillsammans med läraren utvärderar om dessa mål uppnåtts. Ur de samtal som inspektörerna förde under besöket framkom vidare att elever ofta var oklara över vilka utbildningsmål som finns och syftet med de uppgifter de arbetade med. Inspektörerna bedömer att Örbyskolan bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen.

Normer och värden

Enligt läroplanen ingår i skolans uppdrag att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. I Örbyskolan uppger en stor majoritet av eleverna i stadens brukarundersökning att de är nöjda med det arbete som skolan bedriver mot kränkningar. Atmosfären präglas av ömsesidig respekt och öppenhet. Personal och elever har tillsammans utarbetat de gemensamma reglerna på skolan och de är väl kända bland eleverna. Eleverna är vidare väl medvetna om hur de ska gå tillväga när de ser en kamrat bli mobbad eller kränkt. De får också ta extra ansvar genom att bli s.k. mobbingambassadörer. På skolan finns även ett faddersystem, där elever ur klasser i högre årskurser ges i uppdrag att särskilt ta hand om någon yngre kamrat ur en lägre årskurs. De så kallade fadderklasserna träffas kontinuerligt och arbetar tillsammans. Vid inspektionen framkom också att skolans personal ingriper när konflikter och bråk uppstår. Inspektörerna bedömer att Örbyskolan som helhet når goda resultat i sitt värdegrundsarbete.

Alla som arbetar i skolan skall enligt läroplanen främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle. Örbyskolans elever ges möjlighet till elevinflytande över verksamheten i stort genom klassråd och elevråd. I skolans förvaltningsråd (ett samverkansorgan mellan skolläda, lärare, elever och föräldrar) finns representanter från elevrådets styrelse. Verksamheten i råden fungerar väl till sin form och arbetet i elevrådet stöds hela tiden av vuxna. Enligt de tillfrågade eleverna diskuterar dessa råd dock mestadels enklare frågor som handlar om skolans inre och yttre miljö, som mat- och skolgårdsfrågor etc.

Vidare kan eleverna ge få exempel på frågor där de verkligen utövat inflytande och de upplever inte heller att de har goda möjligheter att påverka skolans inre arbete. Inspektörerna bedömer att eleverna bör ges bättre möjligheter till inflytande över skolans verksamhet i stort.

I läroplanen uttrycks att skolan ska sträva efter att varje elev tar personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och tar tillvara sina möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning. Förutsättningarna för Örbyskolans elever att ha inflytande över sitt eget lärande varierar. I några klasser används skoldagböcker för att beskriva och reflektera över dagens eller veckans arbete. Vid lektionsbesök kunde inspektörerna se planeringar över dagens arbete, däremot inte mål för det aktuella arbetsområdet. De flesta av eleverna som inspektörerna intervjuade, tyckte att det var läraren som främst bestämde innehåll, arbetssätt och redovisning i undervisningen. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas möjlighet att ta ansvar för, och utöva inflytande över sin utbildning.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Örbyskolan har ett mobbingteam, som medvetet arbetar för att upptäcka, motverka och stoppa mobbning enligt skolans mobbingplan. Inspektionen visar vidare att det bedrivs ett medvetet och omfattande värdegrundsarbete på Örbyskolan.

Vid inspektörernas besök i Örbyskolan presenterades också vad som uppgavs vara ett första utkast till en likabehandlingsplan. Inspektörerna vill i detta sammanhang påpeka att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Eleverna skall delta när planen utarbetas och revideras. Den likabehandlingsplan som framlades för inspektörerna vid besöket var i allt väsentligt framtagen för skolans arbete mot kränkningar elever emellan. Planen behandlar inte hur skolan avser arbeta för ingen skall diskrimineras. Därutöver saknar inspektörerna en beskrivning över hur händelser och åtgärder skall dokumenteras. Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan måste utvecklas så att den fyller författningarnas krav i dessa avseenden.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

I Örbyskolan finns ett klassrum som kallas matematikverkstaden. Till detta klassrum har extra undervisningsmaterial för matematikundervisning inköpts. Här finns goda resurser för att undervisa i matematik på ett laborativt sätt anknutet till vardagliga frågeställningar.

Till exempel kan detta ske genom att eleverna använder låtsaspengar, olika vikter och vågar, olika mätinstrument för att mäta längd, volymmått, med mera. Lärare i Örbyskolan har deltagit i kompetensutveckling för att bättre kunna bedriva sådan undervisning och alla klasser använder matematikverkstaden en gång per vecka. Enligt grundskolans kursplan i matematik skall skolan bland annat sträva efter att eleven utvecklar intresse för matematik och använder matematik i olika situationer. Inspektörerna noterar att skolan arbetar för att utveckla undervisningen i matematik.

Under rubriken ”Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen” har även skolans mål och organiseringen av undervisningen granskats. Vidare har arbetssätt och innehåll i undervisningen inspekterats. Inspektörerna har bedömt att skolans arbete inom dessa områden är av god kvalitet, utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Individanpassning och stöd

I Örbyskolan finns goda rutiner för att upptäcka elever som är i behov av särskilt stöd. Frågor om särskilt stöd och elevvård hanteras vidare på ett effektivt sätt. Dock ser inspektörerna få exempel på individanpassning inom klassrummets ram. De allra flesta elever arbetar under samma former, de arbetar med samma uppgifter och de förutsätts också vanligen arbeta i samma takt. Skolans specialpedagoger diskuterar förvisso regelmässigt frågan om hur undervisningen och undervisningssituationen skall kunna anpassas efter den enskilde eleven med klasslärarna. Trots detta saknar inspektörerna att skolan i tillräcklig utsträckning ändrar den dagliga undervisningen efter den enskilde eleven och dennes sätt att lära. Enligt läroplanen har skolan ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen och därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. Inspektörerna bedömer att Örbyskolans arbete med att anpassa undervisningen efter enskilda elever bör förbättras.

Enligt grundskoleförordningens kapitel om särskilda stödinsatser skall en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Enligt rektor är detta sällan aktuellt i Örbyskolan. Studiehandledning på modersmål diskuteras dock inte regelmässigt som en stödåtgärd inom elevvårdsarbetet inom Örbyskolan och åtgärden har endast använts vid enstaka tillfällen. Inspektörerna uppfattar att skolans osäkra hållning i förhållande till studiehandledning på modersmålet också innehåller osäkerhet kring huruvida alla elever som behövt åtgärden också givits denna. Inspektörerna bedömer att skolan bör förvissa sig om att alla elever som behöver studiehandledning på modersmålet också får detta.

Till Örbyskolan hör även elever som för närvarande fullgör sin skolgång i andra skolor, vilka finns inom S:t Örjans rektorsområde och främst är avsedda för elever i behov av särskilt stöd. Örbyskolans rektor uppger för inspektörerna att hon är osäker på huruvida hon bär det fulla ansvaret som rektor för dessa elever.

Dock följer hon upp elevernas utveckling via telefonkontakter och med möten med gruppernas personal. Inspektörerna bedömer att rektorsansvaret för de elever som tillhör Örbyskolan, men som för närvarande fullgör sin skolgång i andra skolor bör förtydligas.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Inspektörerna bedömer att Örbyskolans arbete med uppföljning och likvärdiga bedömningar av elevers kunskapsutveckling generellt är av god kvalitet. Olika metoder och material, bland annat LUS (LäsUtvecklingsSchema) och ”Språket lyfter” ett stödmaterial för kunskapsuppföljning inom ämnet svenska, används frekvent. Tidigare har skolan utvecklat gemensamma så kallade kravnivåer för elevers kunskaper inom olika årskurser och ämnen. Inspektörerna erfar att dessa kravnivåer används sporadiskt idag, men ser också att detta arbete givit en gemensam grund för det vidare samarbetet kring gemensamma bedömningar. Elevernas kunskaps- och sociala utveckling dokumenteras i individuella mappar från och med förskoleklass upp till årskurs sex.

Vid tiden för inspektörernas besök pågick i Örbyskolan ett intensivt utvecklingsarbete kring elevernas Individuella UtvecklingsPlaner (IUP). Skolledningen uppger att en handfull framåtsyftande mål kommer att sättas upp för eleverna vid kommande utvecklingssamtal i höst. Dessa mål kommer att kunna vara ämnesbundna, men också av mer övergripande karaktär. Dock fanns inte färdiga individuella utvecklingsplaner för alla elever vid inspektörernas besök. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet och inspektörerna bedömer att Örbyskolan måste utarbeta sådana.

Lärare inom skolan deltar i stadsdelsövergripande nätverk och utbildningar kring bedömningsfrågor och dessa lärares erfarenheter sprids över skolan. Vidare anser föräldrarna att de vid utvecklingssamtalet ges en god bild över barnens kunskapsutveckling. Inspektörerna bedömer, som tidigare nämnts, att Örbyskolan gör ett gott arbete vad gäller att följa upp och att göra likvärdiga bedömningar kring elevernas kunskapsutveckling.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Skolan använder kontinuerligt olika utvärderingar i sitt förbättringsarbete. Brukarundersökningar, egna utvärderingar och inspektörsrapporter nämns. Resultaten från dessa bildar sedan underlag för den kvalitetsredovisning som skolledningen sammanställer. Med kvalitetsredovisningen som grund utformas kommande års verksamhetsplan för skolan. Inspektörerna bedömer att skolan har ett fungerande kvalitetsarbete och en kvalitetsredovisning som motsvarar förordningens krav. Dock vill inspektörerna påminna om att skolan bör förbättra sin övergripande uppföljning och utvärdering av elevernas resultat (se avsnittet Bedömning av resultaten) och använda sådana förbättrade uppföljningar i kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning.

Ledning och intern kommunikation

Vid tiden för inspektörernas besök förväntades en ny rektor tillträda inom några månader. Skolledningen i Örbyskolan bestod av en biträdande rektor som tillfälligt förordnats som rektor. Enligt denna finns en tydlig styrning och ledning från stadsdelens centralt placerade tjänstemän.

Örbyskolan är organiserad i arbetsenheter. Varje arbetsenhet består av ett eller flera arbetslag och leds av en arbetsenhetsledare. Inom arbetsenheterna ges möjligheter till samarbete mellan olika årskurser och mellan grundskola, fritidshem och förskoleklass. Arbetsenhetsledaren ingår i skolans ledningsgrupp tillsammans med skolledningen. Organisationen finns beskriven i Örbyskolans verksamhetsplan och likaså finns en skriftlig beskrivning av arbetsenhetsledarens uppgifter.

Vid inspektionen framkommer att organisationen upplevs som tydlig. Vidare erfar inspektörerna att det sällan råder tveksamheter kring beslut som fattats av ledningen. Inspektörerna bedömer att ansvarsfördelningen inom skolledningen är tydlig och att ledningsgruppen fungerar effektivt för styrning.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Under rubriken ”Tillgång till utbildning och information om utbildning” har bland annat tillgång till utbildning såsom modersmålsundervisning, svenska som andraspråk, språkval och elevens val bedömts. Vidare har information till elever och vårdnadshavare granskats. Inspektörerna har bedömt att tillgång till utbildning och informationen om utbildningen är god utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Personal

Enligt rektor har i stort sett alla lärare i Örbyskolan pedagogisk utbildning som ger examen för läraryrket. Det finns lärare, vanligen 1–7-lärare, som av organisatoriska skäl tvingas undervisa utanför de ämneskombinationer de utbildats för. Dock finns inom skolan en tydlig strävan mot att alla lärare, i de fall det anses vara möjligt, också skall undervisa inom de ämnen de utbildats för. Inspektörerna bedömer att skolan i stort erbjuder god tillgång till lärare som har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Under rubriken ”Personal” har även skolledningens utbildning, sakkunskap och erfarenhet bedömts, liksom tillgång till lärare med speciell kompetens som exempelvis speciallärare/specialpedagog. Vidare har personalens och skolledningens tillgång till kompetensutveckling granskats. Inspektörerna har bedömt att tillgången inom dessa områden är god utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Materiella resurser

Under rubriken ”Materiella resurser” har skolans resurser såsom böcker, skrivmateriel, datorutrustning och lokaler bedömts. Vidare har inspektörerna granskat att skolan har tillgång till bibliotek. Inspektörerna har bedömt att de materiella resurserna gör det möjligt att genomföra utbildningen, utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Lars Svensson
Marita Bergman